

Аскер къарындашлық

Малкәр халкыны маңтау-
лұжасы Байсолтандан Алимниң сыйфаты ёмидорден ахырга дери да мени эсмиден кетерик түйөндө. Бийнән есомло, кең жаурунды... Ол манга биғолду да кәз алымда түрганын көрөнеді. Аны ташында ариу Қызы-
көзлерин, жарық көлпө-
гөн, шыартаңын бетине берді
тап шашынан унтуркүл-
түйөндө.

Оюнчы, чамы бла нәгерлерин
күзуру көлдөргөнгөл түрүп
эди. Аны юнон ала Байсол-
тан унук бек сыйгендиле. Хар
ким да аны бла тобешире, ушак
этеге, харынары тышын-
ларында иттингенді.

Мен аны бла биринчи
көр 1939 жылда таныш-
ханма. Ол заманда Алим
20-жыллық жаши. Алай

Творогов бла Байсолтанланы Алим.

Кёк бла бир эди аны жаны

Юнон деген закон бла уруш
этегиди. Балыкканы лётчи-
кери. Аңдан сора да, ала кән
жерледе күйин болумын
шешүнди жаңа асерлерлерине
болжашында. Душманын
топ, пултын токталып, танк
толықтарынан көлпөнде
шынан жаңа түркелди. Аны бла
бире, разведка бауцап, жаң
асерлерлерге көректи зат
ланынан.

Балыкканы ол олемнелігінде

Байсолтан улу тири қашын-
тыншыны, көрти да, көркү-
гын дегенди билиммен жа-
зи. 1942 жынын башында он
саянған пән болып Түрган
жүнгүл анын гвардиянын
ант еттіди. Аңда уа балып
сөбөл балынанын көркү-
гында.

Балыкканы ол шүк жөн

жеткенде: Күнешесінде

жеткенде: Күнешес

Сыйын бийикде тууру

Мында школчуланы патриот ииетледе юртешу тишишли жердеги

Кыралыбызында хар-
спубликасыныз школалыр-
ында да абадан төлөл-
мурдорларын салган төре-
ле, шунулуп, сакланып,
андан арын бардырылышы-
ла. Наличкүн ионтугузун-
чу номерлар мектебинде
да ёюп келгенлени ари-
ыза, тоз нистелилүкке,
кыйматына бағыларгы-
йиртептеги көлемдө.

Аны босагысындан ат-
лагъындылар окуяны
устасы, сабилюд: «Сау-
келигиз, биз быйын Совет
Союзны Жигити Байсултан-
ланы Алимни юйлейине
хазыранлабыз. Школубуз
аны атын жиортегин а-
билемисиз? - дөл сограни-
ларды алары барсыны да,
кертиши бла да, ол датага-

кылалды. Бу тийреде таупу-
жашны атын жиортген
орам болгынын билгеник-
ге, мектепни колективи,
окуучулары да аны толу-
хапарын а билгемендил.
Ош иш алани барсыны да
биридирил, мында пио-
нер организация, устасла
да лётчик-истребителни
юсюндөн материал жибын
баштайылды.

Айлар би Янкоину шко-
лу бла да байланымыз
тохташырдауда. Байсолт-
тан улуну биресине уруу
эттегени, жуужыларын,
экиге айланынан кырдын-
ланы Магометти (од да
вeterан, Нальчице жашан
турганды), бирисиленди
да табын, башка шахарларга
архивиле да барын, шарт-
ланы излегендиле.

Лективи, окуучулары да ёз-
кыбынлары бла жетгелен-
диле. Айтханыбызча, мында гиорр организация
дулыш бардырылган турган
дума эмдэлээ Жигити
1973 жылда ВЛКСМ-ни
шахар комитетини онуу
бла аңга берилгендил. Са-
лай да школа а отка Кы-
МПР-ни министрлерини
кабинетини постановлени-
лари бла 1995 жылда
(Хорламан 50-жылбыгы
бла байланы) тишили
болжанды.

Бу окуу учурденийни
тарыхында дагыда
бай сейир зат барды - аны
алпындыгы самолёт. Аны
ула аялга сауыттагы 1972
жылда Есентеки шахарны
авиакулау бергенди. Бай-
солтап ула да аңга шацтагы
самолёттүрдүнчүлүк. Был-
ттар ол жаныртылган, же-
рине алар орнатылганы.
Бу жумушу башалымчы
«Элбурсоид» фонду бизде
бөлүмнөн татамасы Ана-
ланы Марал болгондади. Рем-
онт ишлени Минералыны
воды шахары «Эссеен-
Инженеринг» авиакомпани-
сы бардырганды.

Шендэл ода да школа
директор Ирина Тем-
ировканы, завчук Светлана
Ачимовицаны башалымчы-
лыкпaryыла бла, алгыдан
тохташырлыган төрөлдөн
тана, жанырау урадында.
Мында устасла, окуучулу-
да жиорттылган жиорт-
ларды да чакшырьылды.
Сөз юонч, зечинден ту-
уган Мыныздын Таубы
(аны июнден фильмни,
китапты да автору) алана
дайын да хүртмий къо-
нукларды.

Белгиленикбиз, мек-
теп иобилене хазырла-
на, сабилю кеспери бан-
нерле, плакатда, башка
затда да жаражарылган-
диль. Алар ол жаныртыл-
ган, жиорттылган, жиор-
тларды да чакшырьыл-
дана, жанырау урадында.
Мында устасла, окуучулу-
да жиорттылган жиорт-
ларды да чакшырьылды.
Сөз юонч, зечинден ту-
уган Мыныздын Таубы
(аны июнден фильмни,
китапты да автору) алана
дайын да хүртмий къо-
нукларды.

Организацияны кеси-
ни устасы, гимни, гер-
б, белгиси, формасы да
барды. Кийимлерин ата-
аналана болуштурулыш
да мекмани босагысында
орналашынан турды. Аны
авторум - РР-ни сыйлы
скульптору Көркемшамах-
ланы Хамзатын уа - ата-
анала излеп тапкан эдиле.

Биз школында Алимни
аты алғындар да ата-
ланы кылттарын сунганды.
Ол алай алтындо. Бу
даражакъа мектепни кол-

Бу конкурсарда алтын
тохтамахтанды. Анын
кылттарында алтындын
кылттарында да, шашыну-
лукка береди.

Тарыхында ишени «Аз»
аты клуб бардырады.
Энди уа колектив Алимни
музейин ачар мураттада.
Ала жайындырлынан матер-
иаллана аны июнден аслам

Боташланы Исса жағын
жырны айтхандыла. Яни-
кылупаны хар төлсөн да
аны көлөн биелди деге-
рек болуудук.

Юлийин ингрини ахыр-
да Байсолтап улуну жуужыл-
да, келген кынаңында да
шешендиле. Аланы хар
бири да школуну коллек-
тивине ырызыхылардын
билирдениде, есоп кел-
ген төлө Алимни жиорт-
ли колгөлөрнөн берсөр ке-
реклиси болгилендиле.

Школунда Айшат қын-
акындын төрөлдөн табыл,
окуучулуу ачыктык жиор-
тларды да көзбүрүн солгуул-
ды, жыр айтуулары бла
жылгылышынан көлөнди-
нан алғанда.

Эттегенди. Немислилен
Ата жүрттада көр күүар-
ғы мурат этген Алиме 24
жылдана дунисын алышы-
тагында тошон эди. Аланы
айрын 27-түркеме сармаш-
даттун да жана турган само-
луттун фомада бомбадар-
да.

Совет Союзынан кызметчи
Байсолтапланы Алимни
100-жылбыгына атапган
күнүчүлөр ингрине көзбүрүн
да жиорттылган жиорт-
ларды да чакшырьылды.
Сөз юонч, зечинден ту-
уган Мыныздын Таубы
(аны июнден фильмни,
китапты да автору) алана
дайын да хүртмий къо-
нукларды.

Совет Союзынан кызметчи
Байсолтапланы Алимни
100-жылбыгына атапган
күнүчүлөр ингрине көзбүрүн
да жиорттылган жиорт-
ларды да чакшырьылды.
Сөз юонч, зечинден ту-
уган Мыныздын Таубы
(аны июнден фильмни,
китапты да автору) алана
дайын да хүртмий къо-
нукларды.

Айтханыбызчи Айшат
бай сабилю да ата-
ланы кылттарын сунганды.
Ол алай алтындо. Бу
даражакъа мектепни кол-

Боташланы Исса жағын
жырны айтхандыла. Яни-
кылупаны хар төлсөн да
аны көлөн биелди деге-
рек болуудук.

Юлийин ингрини ахыр-
да Байсолтап улуну жуужыл-
да, келген кынаңында да
шешендиле. Аланы хар
бири да школуну коллек-
тивине ырызыхылардын
билирдениде, есоп кел-
ген төлө Алимни жиорт-
ли колгөлөрнөн берсөр ке-
реклиси болгилендиле.

Школунда Айшат қын-
акындын төрөлдөн табыл,
окуучулуу ачыктык жиор-
тларды да көзбүрүн солгуул-
ды, жыр айтуулары бла
жылгылышынан көлөнди-
нан алғанда.

Эттегенди. Немислилен
Ата жүрттада көр күүар-
ғы мурат этген Алиме 24
жылдана дунисын алышы-
тагында тошон эди. Аланы
айрын 27-түркеме сармаш-
даттун да жана турган само-
луттун фомада бомбадар-
да.

Совет Союзынан кызметчи
Байсолтапланы Алимни
100-жылбыгына атапган
күнүчүлөр ингрине көзбүрүн
да жиорттылган жиорт-
ларды да чакшырьылды.
Сөз юонч, зечинден ту-
уган Мыныздын Таубы
(аны июнден фильмни,
китапты да автору) алана
дайын да хүртмий къо-
нукларды.

Бла бирге ол аэрорубка да
жюргөнди. Айдан ары да
Ейсекди аскер-төнгиз а-
виациялычиши көриди.

Эттеген муратында жети-
диле. Хорламан 100-жылбыгы-
на алтындо. Көпкөйлөнгөн
жердеги көзбүрүн солгуул-
ды, жыр айтуулары бла
жылгылышынан көлөнди-
нан алғанда.

Сына письмо жазылышын
суратпачын постановка да
кынкылчылардын жиорт-
ларды да чакшырьылды.
Сына письмо жазылышын
суратпачын постановка да
кынкылчылардын жиорт-
ларды да чакшырьылды.
Сына письмо жазылышын
суратпачын постановка да
кынкылчылардын жиорт-
ларды да чакшырьылды.

Болсада анында жиорт-
ли концерттеги көзбүрүн
сөз ачар мураттада. Сабилю
жыр айтуулары бла жиорт-
ларды да чакшырьылды.

Сына письмо жазылышын
суратпачын постановка да
кынкылчылардын жиорт-
ларды да чакшырьылды.

Сына письмо жазылышын
суратпачын постановка да
кынкылчылардын жиорт-
ларды да чакшырьылды.

Сына письмо жазылышын
суратпачын постановка да
кынкылчылардын жиорт-
ларды да чакшырьылды.

Сына письмо жазылышын
суратпачын постановка да
кынкылчылардын жиорт-
ларды да чакшырьылды.

Жоралапа

Унутмазбыз биз сени

Сабийлигингендөн сен бийиклени
Сиюйон есегенен таулада,
Сен кыяралынты күгү толгъянен
Уча эдин булуплада.

Сен, ёлпорме деп көркье билген
Бир батыр лётчик болгынан.
Кыяралыбыз да шумшаны имей
Күрч кыла кибик тургынан.

Совет лётчикле туу күштүлүк
Көй бийигинде учанды,
Фашист лётчикле кына эдинде
Алим изларындан болгынан.

Ара шахарбыз Москванды.
Кесинги ийиңчиң сакылдын.
Аны юонч уруш этген заманда
Сен, ёлпорме деп көркье майданды.

Жигитлигинг, батырлыгынг, Алим,
Битеу кыяралыбыз айтылган.
Балтий төңгиз сени жутса
Атын халыкын гла кылтанды.

Кыяралыбыз из душмандан сакылай,
Бергене батыр жанынгы,
Жыларыбыз из жашараса Алим
Унутмазбыз би атынан.

БОТАШЛАНЫ Исса.

Кыма ауузуча, жютю эди кишилигинг

Көзлөрингде бийиклини
Кынкыз ауызгында, тауларында
Ал жиоргипе дөл көркье жана
Титчелейтин соймекликтен толгъянда.

Тауларбыз кибик адамлыгынга
Малкъарында санынан
Кыма ауузуча, жютю кишилигинг
Кесибизеге нэгттерлик олтагын.

СОЗАЙЛАЙН Ахмат.

Малкъарны асыл жашы (Поэмадан юзюк)

Яникой —
Элинг.
Насыллын ананг,
Бешик,
Арбаз —
Бир күвүч — эни,
Бүшүнгөн,
Оонунг — бар,
Къялъынг — аз.

Онг берди алагъа
Ол көндө —
Тереке келлик
Кюч турда
Жер төрөндин.

Чегем череги —
Суху,
Сени жениллигингч
алай.
Сабий жиорегинг,
Кынкынта,
Бийкегине тартханай...

Жашалгын күчтөн
Кынкында
Сакылмады жашын
жашырттын.

Ол жиорегингде
Кынкында
Жиоргипе кызаны, —
Жер этгендеге
Төнгиз толкынчан,
Эркин жанынг.

Алим
Дүнияды
Чапыракъдан эсэ
жашады,
Халкъы —
Къялъында,
Сакылмады жашын
жашыртты.

Махтанашибиз би:
Таалыкъыз поэм
Жигитлигендеги
Биркеси уа — көкде.
Тийюндөл сейир
Ишперини уашынан, —
Сакълайла сени,
Мени,
Уллу Ленинин да
шахарын.

Алим
Дүнияды
Чапыракъдан эсэ
жашады,
Халкъы —
Къялъында,
Сакылмады жашын
жашыртты.

Бийик эркинлик
Итииулюк

Музей эшиклерин кюз
артында ачарыкъды

Байсолтапланы Юсюнно
көп сабишилли юйюрт озгын
ёмрюн алында Никону
ара орамында, эки отулуу
юйюндө жашаңында.

Алим биринчи сабишилли
ди аланы. Жигити түгүн-
дикен улуттук күбірлік
бай күйеңдүрдү.

Ол сабеден билюнлюк-
дед түкүмчүмдөлдөрдүн
алып түкүмчүлүккөн көзбүрүн
да жиорттылганында.

Билюнлюк көзбүрүн
1900 жылда салынганды.
Биз аяна тешшүп, тазалап,
арта салып къояльынбай.

Олек сабеден ташамалы-
нанында салынганды.

Аланын көзбүрүн
бай күйеңдүрдү.

Элинибен аблан, төлпө-
сүннөттөн деген түрк
да алтындын көзбүрүн
да жиорттылганында.

Аланын көзбүрүн
бай күйеңдүрдү.

Сабилю көзбүрүн